

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa G. spółki akcyjnej w W.

przeciwko S. O. i S. O.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 marca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 25 marca 2021 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje adw. G. C. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych), w tym należny podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwany z urzędu w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. odstępuje od obciążenia pozwanych kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanych S. O. i S. O. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 marca 2021 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z dnia 15 kwietnia 2021 r., I CSK 34/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostaje przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć charakter uniwersalny, co oznacza, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych, podobnych spraw. Chodzi przy tym o problem, którego wyjaśnienie jest konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienia SN: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13; z dnia 3 lutego 2012 r., I UK 271/11). Konieczne jest przytoczenie argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia 23 sierpnia 2007 r., I UK 134/07; z dnia 9 lutego 2011 r., III SK 41/10; z dnia 15 kwietnia 2021 r., I CSK 728/20).

Występowania istotnego zagadnienia prawnego skarżący upatrują w konieczności udzielenia odpowiedzi na pytania:

„1/ czy w razie złożenia konsumentowi przez pracownika banku niebędącego umocowanym do składania oświadczeń materialnoprawnych (art. 104 k.c.) oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu w imieniu banku, sam pozew, którego podstawa faktyczna i żądanie bank opiera wyłącznie na złożonym nieważnym oświadczeniu, może być uznany za oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu – wobec braku umownego zastrzeżenia formy oświadczenia o wypowiedzeniu umowy (art. 65 § 1 i 2 k.c.);

2/ czy w przypadku ograniczenia podstawy faktycznej i żądania pozwu przez bank do nieważnego oświadczenia o odstąpieniu od umowy kredytu złożonego przez pracownika nieumocowanego do złożenia takiego oświadczenia, oświadczenie woli banku wynikające z faktu złożenia pozwu stanowi wypowiedzenie umowy kredytu czy też nieodnoszące skutku w postaci konwalidacji oświadczenia nieumocowanego pracownika – potwierdzenie złożonego przed procesem oświadczenia;

3/ czy w sytuacji gdy postanowienia umowy (kredytu) przewidują obowiązek informowania przez konsumenta o zmianie adresu do doręczeń w określonym terminie, pod rygorem uznania za doręczoną korespondencję kierowaną na ostatnio wskazany adres, przesłanie przez bank korespondencji na inny adres, niewskazany przez konsumenta, ale pod którym w danym czasie konsument zamieszkuje, powoduje skuteczność doręczenia z uwagi na możliwość zapoznania się konsumenta z oświadczeniem woli (art. 61 § 1 k.c.), a więc czy w przypadku szczegółowego określenia w umowie sposobu (trybu) doręczenia korespondencji pomiędzy stronami umowy konsumenckiej (art. 353¹ k.c.) niezachowanie przez bank uzgodnionego trybu, pomimo zapewnienia konsumentowi możliwości zapoznania się z treścią oświadczenia woli, pozwala na uznanie wypowiedzenia umowy kredytu za skuteczne?”

Zagadnienia prawne sformułowane przez pozwanych nie spełniają wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie przeprowadzono analizy orzecznictwa i poglądów doktryny zakresie objętym zagadnieniami prawnymi. Argumentacja skarżących nie wykazuje, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze

o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Przed wszystkim jednak sformułowane przez skarżących zagadnienia nie mają charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz są osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i są pytaniami w tej właśnie sprawie.

Przedstawione przez skarżących pierwsze i drugie zagadnienie w istocie zmierzały do zanegowania prawidłowości umocowania pracownika banku, który podpisał oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu. Jednakże skarżący nie zdołali na tę okoliczność przedstawić żadnego dowodu. Nadmienić nadto wymaga, że skarżący nie są uprawnieni do składania tego typu zarzutów na etapie postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy nie jest bowiem sądem trzeciej instancji, a sądem prawa. Rolą Sądu Najwyższego nie jest także przeprowadzanie ponownego postępowania dowodowego oraz badanie prawidłowości i skuteczności złożonego przez bank oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. Kwestie te usuwają się spod kognicji Sądu Najwyższego. Przedstawione przez skarżących zagadnienia prawne stanowią zaś w rzeczywistości polemikę z ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez Sądy *meriti*, co na obecnym etapie jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i art. 398¹² § 2 k.p.c.).

Odnosnie do trzeciego natomiast zagadnienia prawnego, z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych jednoznacznie wynika, że pozwani od momentu podpisania z bankiem umowy kredytu mieszkali w Z. pod numerem (...) taki też adres pozwani wskazywali w korespondencji kierowanej do banku, jak również odbierali z tego adresu korespondencję. Brak jest zatem podstaw do uznania, iż kierowanie przez powodowy bank korespondencji zawierającej oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu na ww. adres było nieprawidłowe.

Również z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika, aby Sądy *meriti*, uznając skuteczność doręczenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytu orzekały wbrew stanowisku Sądu Najwyższego, które zakłada, że sam fakt, iż pismo zawierające oświadczenie o wypowiedzeniu umowy zostało wysłane na inny adres niż wskazany w umowie nie oznacza, że oświadczenie to nie zostało

skutecznie złożone jego adresatowi (zob. wyrok SN z dnia 26 stycznia 2017 r., II CSK 209/16). Zauważenia bowiem wymaga, że w rozumieniu art. 61 § 1 k.c. możliwość zapoznania się z treścią oświadczenia przez adresata nie może być utożsamiana z rzeczywistym zapoznaniem się przez niego z tym oświadczeniem, co oznacza, że skuteczne złożenie oświadczenia woli następuje także w sytuacji, w której co prawda adresat oświadczenia woli nie zna jego treści, ale miał realną możliwość zapoznania się z nią, gdyż doszła ona do niego w taki sposób, że mógł się z nią zapoznać. Na składającym oświadczenie woli spoczywa zatem ciężar dowodu, że doszło ono do adresata w sposób umożliwiający mu – według zasad doświadczenia życiowego – zapoznanie się z jego treścią (zob. np. wyroki SN: z dnia 22 marca 2017 r., III CSK 148/16; z dnia 2 czerwca 2021 r., IV CSKP 74/21). Niewątpliwie, w toku postępowania rozpoznawczego powód zdołał wykazać, iż oświadczenie o wypowiedzeniu umowy doszło do adresatów w sposób umożliwiający pozwanym zapoznanie się z nim, czemu zresztą pozwani nie przeczyli. Przy czym bez znaczenia pozostaje fakt, że strony w umowie kredytu zgodnie ustaliły, iż pozwani będą zobowiązani do każdorazowej informacji banku o zmianie adresu zamieszkania. Kierowanie korespondencji z innego – niż wskazanego w umowie – adresu i wskazywanie w korespondencji tego adresu niewątpliwie zastępuje obowiązek poinformowania banku o zmianie adresu zamieszkania.

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. np. postanowienia SN: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z dnia 15 kwietnia 2021 r. IV CSK 34/21).

Wymagań tych nie spełnia stwierdzenie skarżących o potrzebie dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Przede wszystkim wyartykułowania wymaga, iż skarżący nie wskazali przepisów, które wymagałyby

w ich ocenie przeprowadzenia wykładni, nie wskazano także na rozbieżne orzecznictwo sądów. Nie jest rolą Sądu Najwyższego domyślanie się na podstawie całokształtu treści skargi kasacyjnej wykładni jakiego przepisu skarżący żądają. To na skarżących spoczywa obowiązek przedstawienia przepisów prawa, które mają podlegać wykładni oraz odpowiedniej argumentacji, która wesprze ich wnioski. Tymczasem skarżący powyższemu zaniechali, bowiem niewystarczające jest samo stwierdzenie, iż konieczne jest dokonanie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Gdyby natomiast miało chodzić o przepisy powołane w przedstawionych zagadnieniach, to aktualne pozostają tu powyższe wywody.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Ze względu na osobistą i majątkową sytuację skarżących odstąpiono od obciążania ich kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz strony powodowej (art. 102 k.p.c.).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącym z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) w zw. z § 3 i 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 18), przy uwzględnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769). Analiza statusu adwokatów i radców prawnych oraz ich roli w postępowaniu, w którym występują jako podmioty powołane i zobowiązane do zastępstwa prawnego, prowadzi do uznania, że różnicowanie ich wynagrodzenia, tj. obniżenie pełnomocnikom z urzędu wynagrodzenia, które otrzymaliby, gdyby występowali w sprawie jako pełnomocnicy z wyboru, nie ma konstytucyjnego uzasadnienia.

